ОСИГУРИТЕЛЕН ДОХОД И ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ ЗА ЛИЦАТА, РАБОТЕЩИ БЕЗ ТРУДОВО ПРАВООТНОШЕНИЕ

Нормативната уредба, която определя режима на задължително здравно осигуряване на лицата, работещи без трудово правоотношение е чл. 40, ал. 1, т. 3 от ***Закона за здравното осигуряване*** (ЗЗО).

Съгласно чл. 40, ал. 1, т. 3 от ЗЗО *за лицата, работещи без трудово правоотношение:*

а) ако не се осигуряват по реда на т. 1, 2 и 2а и получават възнаграждение, равно или по-голямо от минималната работна заплата за страната, върху облагаемия доход, след намаляването му с разходите за дейността; когато е получено възнаграждение под минималната работна заплата за страната, след намаляването му с разходите за дейността, осигуряването се извършва по реда на чл. 40, ал. 5 от ЗЗО;

б) ако са осигурени по реда на чл. 40, ал. 1, т. 1 и 2а, осигурителните вноски се внасят върху облагаемия доход, след намаляването му с разходите за дейността, независимо от размера на полученото възнаграждение;

в) осигурителните вноски се внасят в съотношението по чл. 40, ал. 1, т. 1 от възложителя до 25-о число на месеца, следващ месеца на изплащане на възнаграждението.

ВНИМАНИЕ

По този ред се осигуряват и членовете на управителни органи на юридически лица с нестопанска цел, чиято длъжност не е изборна.

Максималният размер на месечния доход, върху който се изчислява здравноосигурителната вноска, е максималния доход, определен със ***Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване*** за съответната година.
До влизане в сила на ЗБДОО за 2026 г, съгласно ***Закон за събирането на приходи и извършването на разходи през 2026 г. до приемането на Закона за държавния бюджет на Република България за 2026 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2026 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2026 г.*** се прилага максимален месечен размер на осигурителния доход - 2111,64 евро (4130 лв.).

ОСИГУРИТЕЛЕН ДОХОД И ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ ЗА ЛИЦАТА, РАБОТЕЩИ БЕЗ ТРУДОВО ПРАВООТНОШЕНИЕ

за лицата, работещи без трудово правоотношение, които не се осигуряват по реда на чл. 40, ал. 1, т. 1, 2 и 2а от ЗЗО и получават възнаграждение, равно или по-голямо от минималната работна заплата за страната след намаляването му с разходите за дейността

<u>доход, върху който се внасят вноските</u>:	**<u>съотношение за внасяне на вноските:</u>**	**<u>срок за внасяне на вноските</u>:**
облагаемия доход, след намаляването му с разходите за дейността	възложител/изпълнител- **60:40 (4,8:3,2)**	до 25-о число на месеца, следващ месеца на изплащане на възнаграждението

За лицата, полагащи труд без трудово правоотношение, които не са осигурени на друго основание през съответния месец се дължат здравноосигурителни вноски на основание чл. 40, ал. 1, т. 3 от ЗЗО, ако получават месечно възнаграждение (от един или повече възложители), равно или над една минимална работна заплата, след намаляването му с разходите за дейността, определени по реда на ***Закона за данъците върху доходите на физическите лица*** (ЗДДФЛ).

<u>Пример:</u>
Лице полага труд без трудово правоотношение през месец април 2026 г. при двама възложители. Сборът от възнагражденията за месец април 2026 г. при двамата възложители е 630 евро (1232,17 лв.) след намаляването им с разходите за дейността. Възнагражденията и от двамата възложители са изплатени през месец май 2026 г. Тъй като общият размер на получените възнаграждения за месец април 2026 г., след намаляването им с разходите за дейността е по-голям от минималната работна заплата, която е 620,20 евро (1213,01 лв.) за същия месец, здравноосигурителни вноски са дължими и от двамата възложители. Срокът за внасянето на вноските е до 25 юни 2026 г.

ОСИГУРИТЕЛЕН ДОХОД И ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ ЗА ЛИЦАТА, РАБОТЕЩИ БЕЗ ТРУДОВО ПРАВООТНОШЕНИЕ

За лицата, полагащи труд без трудово правоотношение, които не са осигурени на друго основание през съответния месец и получават месечно възнаграждение (от един или повече възложители) по–малко от една минимална работна заплата, след намаляването му с разходите за дейността, определени по реда на ЗДДФЛ, **не се дължат здравноосигурителни вноски върху възнаграждението, получено за работа без трудово правоотношение.** Възложителите на работата в тези случаи не удържат и не внасят здравноосигурителни вноски за изплатените от тях възнаграждения.

В тези случаи здравноосигурителни вноски върху възнаграждението за работа без трудово правоотношение не са дължими, но лицето следва да внася само здравноосигурителни вноски на основание чл. 40, ал. 5, т. 1 от ЗЗО, с изключение на лицата, които са осигурени за сметка на държавния бюджет (пенсионери, лицата по чл. 40, ал. 3 от ЗЗО). В случай, че лицата по чл. 40, ал. 5 от ЗЗО през годината са получили доходи, подлежащи на данъчно облагане, те извършват годишно изравняване на осигурителния доход съгласно данните от данъчната декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ.
Тъй като възнаграждението за работа без трудово правоотношение е доход, подлежащ на данъчно облагане, лицето следва да извърши годишно изравняване на осигурителния си доход съгласно данните, посочени в Таблица 2 от Справката за окончателния размер на осигурителния доход към данъчната декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ.

Пример:
Лице, работещо по трудово правоотношение през един от месеците от периода на отпуск при бременност и раждане с право на парично обезщетение, е положило труд без трудово правоотношение. Месечното възнаграждение за трудовата дейност по без трудовото правоотношение е по-малко от една минимална работна заплата, след намаляването му с разходите за дейността.
За полученото възнаграждение под минималната работна заплата за страната (след намаляването му с разходите за дейността) не се дължат здравноосигурителни вноски, тъй като за същия период подлежи на осигуряване по реда на чл. 40, ал. 1, т. 5 и не попада в хипотезата на чл. 40, ал. 1, т. 3, буква „б“ от ЗЗО.

ОСИГУРИТЕЛЕН ДОХОД И ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ ЗА ЛИЦАТА, РАБОТЕЩИ БЕЗ ТРУДОВО ПРАВООТНОШЕНИЕ

за лицата, работещи без трудово правоотношение, които са осигурени по реда на чл. 40, ал. 1, т. 1 и 2а от ЗЗО

<u>доход, върху който се внасят вноските</u>:	**<u>съотношение за внасяне на вноските:</u>**	**<u>срок за внасяне на вноските</u>:**
облагаемия доход след намаляването му с разходите за дейността, независимо от размера на полученото възнаграждение	възложител/изпълнител - **60:40 (4,8:3,2)**	до 25-о число на месеца, следващ месеца на изплащане на възнаграждението

<u>Пример:</u>
Лице, работещо по трудово правоотношение е в неплатен отпуск (в рамките на 30 работни дни в календарната година), през целия месец март 2026 г. През същия месец полага труд без трудово правоотношение. Месечното възнаграждение за трудовата дейност без трудовото правоотношение е по-малко от една минимална работна заплата, след намаляването му с разходите за дейността.
За полученото възнаграждение под минималната работна заплата за страната (след намаляването му с разходите за дейността) се дължат здравноосигурителни вноски, тъй като за същия период подлежи на осигуряване по реда на чл. 40, ал. 1, т. 1, буква б) от ЗЗО.

ОСИГУРИТЕЛЕН ДОХОД И ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ ЗА ЛИЦАТА, РАБОТЕЩИ БЕЗ ТРУДОВО ПРАВООТНОШЕНИЕ

ВНИМАНИЕ

За лицата, упражняващи свободна професия или занаятчийска дейност, едноличните търговци, собствениците или съдружници в търговски дружества, физическите лица - членове на неперсонифицирани дружества и лицата, които се облагат по реда на чл. 26, ал. 7 от ЗДДФЛ, както и регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители, при получаване на възнаграждение за работа без трудово правоотношение здравноосигурителни вноски не се внасят от възложителя и не се удържат от възнаграждението. Тези лица декларират доходите си, получени за работа без трудово правоотношение в годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ и внасят осигурителни вноски върху тях при определяне на окончателния размер на осигурителния доход.

За пенсионерите, които полагат труд без трудово правоотношение, ако полученото от тях възнаграждение (от един или повече възложители) за месеца е равно или по-голямо от минималната работна заплата за страната след намаляването му с разходите за дейността, здравноосигурителни вноски се дължат, независимо че лицето се осигурява по реда на чл. 40, ал. 1, т. 4 от ЗЗО. В тези случаи сборът от получаваната пенсия и възнаграждението не трябва да бъде по-голям от максималния месечен осигурителен доход за съответната година - 2111,64 евро (4130 лв.) до влизане в сила на ЗБДОО за 2026 г.

За пенсионерите, работещи без трудово правоотношение, които получат възнаграждение за месеца под минималната работна заплата след намаляването му с разходите за дейността, здравноосигурителни вноски върху доходите от тази дейност не се дължат. Вноски по реда на чл. 40, ал. 5, т. 1 от ЗЗО също не са дължими, тъй като за пенсионерите осигуряването се извършва за сметка на държавния бюджет.

Пример:

Пенсионер полага труд без трудово правоотношение и получава възнаграждение за месеца под минималната работна заплата след намаляването му с разходите за дейността. Здравноосигурителни вноски върху възнаграждението за работа без трудово правоотношение не се дължат.

Лицата по чл. 40, ал. 3 от ЗЗО не се осигуряват за сметка на държавния бюджет, ако получават възнаграждение за работа без трудово правоотношение, равно или по-голямо от минималната работна заплата за страната, след намаляването му с разходите за дейността по ЗДДФЛ. Здравноосигурителните вноски за тези лица се дължат по реда на чл. 40, ал. 1, т. 3 от ЗЗО.

Пример:

Български гражданин - студент, който е задължително осигурен в НЗОК и отговаря на изискванията за осигуряване за сметка на държавния бюджет е получил възнаграждение за месец април 2026 г. за работа без трудово правоотношение в размер на 640 евро (1251,73 лв.), след намаляването му с разходите за дейността по ЗДДФЛ.

За месец април лицето не следва да се осигурява за сметка на държавния бюджет.

Здравноосигурителните вноски за месец април се дължат на основание чл. 40, ал. 1, т. 3 от ЗЗО, тъй като полученото възнаграждение за месеца е по-голямо от минималната работна заплата за страната, след намаляването му с разходите за дейността по ЗДДФЛ.